

(Berlevåg.skole.no)

HANDLINGSPLAN FOR HELSESTASJONS- OG SKOLEHELSETJENESTEN – UTSATTE BARN OG UNGE

SAMMENDRAG

Handlingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten i arbeidet om samhandlingsmodellen for utsatte barn og unge, med fokus på forebygging, tidlig innsats og tverrfaglig samhandling.

Helena Laupstad
Helsesykepleier

Innhold

Innledning.....	2
Helsestasjonens forebyggende tilbud (0-6 år)	3
I trygge hender	3
Helsekontroller 0-4 år.....	3
Trygghets sirkel	3
Skolehelsetjeneste forebyggende tilbud (6-15 år).....	4
Helsekontroller	4
Åpen dør	4
Undervisning i puberteten og seksualitet (uke sex).....	4
Forberedelse til videregående skole	4
Samtaler etter behov.....	4
Helsestasjon for ungdoms forebyggende tilbud (13-23 år)	5
Helsesamtale for LOSA elever	5
Åpen dør	5
Helsesykepleiers oppgaver rundt oppfølging av utsatte barn 0-5 år	6
Helsesykepleiers oppgaver rundt oppfølging av utsatte barn og ungdom (6-16 år)	7
Kilder.....	8
Vedlegg 1:.....	9
Vedlegg 2:.....	10
Vedlegg 3:.....	12

Innledning

«Handlingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten – utsatte barn og unge» er utarbeidet for helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Berlevåg, og er et styringsdokument på helsesykepleiers rolle i samarbeidet rundt samhandlingsmodellen (BTI) til Berlevåg kommune. Helsesykepleier har en viktig rolle i samhandlingsmodellen for å forebygge og tidlig oppdage utsatte barn og unge i kommunen. I denne planen nevnes tilbudet, kompetansen og de statlige føringene som legges til grunn for helsestasjons- og skolehelsetjenestens oppgaver i samarbeidet.

I Berlevåg skal alle ha et trygt og godt oppvekstmiljø og da er forebygging, tidlig innsats og tverrfaglig samhandling avgjørende

(Samhandlingsmodell for Berlevåg kommune).

Samhandlingsmodellen for utsatte barn og unge er et verktøy som styrker det tverrfaglige samarbeidet rundt utsatte barn og unge. Den skal sikre riktig hjelp til riktig tid, og viser til hvordan vi skal fremme systematisk og langsiktig innsats for å bedre barns oppvekst i kommunen (Samhandlingsmodell for Berlevåg kommune). «BTI» står for «Bedre tverrfaglig innsats» og er en modell som skal sørge for at barn som er utsatt blir sett og hjulpet. «BTI er en samhandlingsmodell for tjenester som møter gravide, barn, unge og foreldre det er knyttet undring eller bekymring til. Modellen skal kvalitetssikre helhetlig og koordinert innsats uten oppfølgingsbrudd. Den skal bidra til tidlig innsats, samordning av tjenestene og brukermedvirkning» (Korus).

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten bruker nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom (Helsedirektoratet, 2023). De bruker også nasjonal faglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge (Helsedirektoratet, 2019) i arbeidet.

Utsatte barn er skolepliktige barn som ved tilbaketrekking, rusmisbruk, utagering eller på andre måter viser ved sin oppførsel at de kan ha et behov for samordnede tjenester. Eller barn/unge som har behov på grunn av foreldres situasjon, psykisk sykdom, rusmisbruk eller lignende (Helsetilsynet, 2009, s. 4). Det er også nevnt i retningslinjene for oppdagelse av utsatte barn og unge som for eksempel; endret adferd, konsentrasjonsproblemer og utsatt for mobbing (Helsedirektoratet, 2019).

Helsestasjonens forebyggende tilbud (0-6 år)

Mer info: <https://www.berlevag.kommune.no/helsestasjon-i-berlevaag.312051-31657.html>

I trygge hender

Film og veiledningshefte laget av og for helsesykepleiere, for å bruke i samtale med foreldre på helsestasjonen. Materiellet bygger på forskning om hjernens utvikling og vold mot de minste barna, og brukes for å forebygge, avdekke og avverge vold (NSF).

På Berlevåg helsestasjon er den obligatorisk å vise foreldre ved 4 ukers kontrollen av barnet. De får tilbud om å se den på helsestasjonen eller hjemme, med en liten diskusjon i etterkant.

Helsekontroller 0-4 år

Helsestasjonen tilbyr 17 ordinære konsultasjoner fra barnet er 4 dager til 4 år gammelt. Under spesielle omstendigheter og ved behov tilbys flere. Helsekontrollene gjennomføres i forhold til retningslinjene for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Målet med helsestasjonsprogrammet er blant annet å forebygge, avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt, avdekke fysiske og psykiske utviklingsavvik tidlig og bidra til at barn får oppfølging og henvises videre ved behov (Helsedirektoratet, 2023). Se vedlegg 1 for oversikt over helsekontrollene fra 0-16 år. Det brukes ved behov et hjelpeskjema på alle helsekontrollene på helsestasjons og skolehelsetjenesten, for å huske på alle temaer som skal tas opp, men legges ikke med her da de er svært omfattende.

Trygghetssirkel

Trygghetssirkelen er et verktøy som helsestasjonen bruker på 4 måneders kontrollen. Den er på norsk og engelsk og illustrasjonen vises til foreldrene og blir forklart. Målet er å gjøre foreldre kjent med trygghetssirkelen og forebygge atferdsproblemer på et tidlig tidspunkt, med å illustrere barns psykiske behov i ulike faser og hvilken rolle foreldrene har (Foreldrerommet).

Skolehelsetjeneste forebyggende tilbud (6-15 år)

Mer info: <https://www.berlevag.kommune.no/skolehelsetjeneste.590691.no.html>

Helsekontroller

Se vedlegg 1. Når barnet begynner på skolen er det helsesamtaler i 1, 3 og 8 klasse i forhold til retningslinjene for skolehelsetjenesten (Helsedirektoratet, 2023). Her kommer helsesykepleier i kontakt med elevene hvor både fysisk og psykisk helse blir kartlagt. Helsesamtalen i 1 klasse er foreldrene med på, men i 3 og 8 klasse møter barna alene. På alle 3 samtaler får barnet info om tilbudet til skolehelsetjenesten, og oppfordres til å ta kontakt ved behov. I forkant av helsesamtalen i 8 klasse får elevene utdelt et kartleggings skjema som fylles ut. Det blir brukt under samtalen som et verktøy, om elevene ikke ønsker å fortelle alt muntlig, se vedlegg 2.

Åpen dør

Helsesykepleiers kontor på skolen er åpent hver mandag fra 08-15:30. Her har elever, lærere og foreldre tilbud til å komme innom med hva som helst. Helsesykepleier prøver å sette opp faste avtaler på fredager for å holde døren mest mulig åpen på mandager. Det skal være lav terskel for møte opp hos helsesykepleier. Helsesykepleier går rundt i klassene ved skolestart og informerer elevene om tilbudet.

Undervisning i pubertet og seksualitet (uke sex)

Helsesykepleier deltar i uke sex hvert år med pubertetsundervisning til 5 klasse og seksualundervisning til 9 klasse, elevene oppfordres til å ta kontakt ved behov.

Forberedelse til videregående skole

Helsesykepleier, i samarbeid med psykiatrisk sykepleier, tilbyr undervisning til 10 klasse rundt tiden hvor elever søker seg til videregående skole (før fristen er gått ut). Hvor de tar for seg hvordan det er å flytte hjemme fra med fokus på kosthold, aktivitet, økonomi og psykisk helse.

Samtaler etter behov

Helsesykepleier tilbyr enkeltsamtaler, samtaler i grupper/klasser, samtale med foreldre og samtale/veiledning til lærere etter behov.

Helsestasjon for ungdoms forebyggende tilbud (13-23 år)

Mer info: <https://www.berlevag.kommune.no/helsestasjon-for-ungdom.590693.no.html>

Helsesamtale for LOSA elever

Helsesykepleier presenterer seg på LOSA til elevene ved skolestart, og har individuelle helsesamtaler før skoleslutt for å kartlegge hvordan elevene har det og veien videre. Se vedlegg 3.

Åpen dør

Helsestasjon for ungdom tilbyr åpen dør på helsestasjonen hver torsdag fra 14-15:30. Her kan ungdommer komme innom for samtale, graviditets- eller SOI-testing, gratis kondomer, prevensjonsveiledning og resepter på prevensjonsmidler.

Helsesykepleiers oppgaver rundt oppfølging av utsatte barn 0-5 år

I følge retningslinjene:

- Tilby oppfølgende hjemmebesøk som en del av utvidet tilbud, for familier som har ekstra behov. Det kan bidra til bedre kontakt, tillit og man får observert ferdigheter og samspill mellom foreldre, søsken og barn i deres vante omgivelser.

- Tilbys for eksempel ved ammeproblemer, ny tilflyttede, familier som har akkurat kommet til Norge, adopsjon, alvorlige kriser (sykdom/dødsfall), om foreldre og barn ikke møter til konsultasjoner eller etter ønske fra foreldre.

- Kan vurderes å gjennomføre med andre fagpersoner som for eksempel fysioterapeut.

- Tilby ekstra konsultasjoner etter behov. Dette kan være samtaler med foreldre om amming, ernæring, søvnproblemer, pottetrening, grensesetting, psykisk helse hos foreldre og/eller barn osv.

- Ved mistanke om vold, overgrep eller omsorgssvikt blir det sendt bekymringsmelding til barnevernet.

- Helsesykepleier henviser til andre tjenester ved behov.

- Samarbeide med andre tjenester, opprette tverrfaglig ansvarsgrupper ved langvarig behov for flere koordinerte tjenester. Opprette og koordinere individuell plan ved behov.

Helsesykepleiers oppgaver rundt oppfølging av utsatte barn og ungdom (6-16 år)

I følge retningslinjene:

- Ved mistanke om vold, overgrep eller omsorgssvikt blir det sendt bekymringsmelding til barnevernet.

- Tilby oppfølgende samtaler individuelt eller i grupper. Om barnet/ungdommen ønsker det kan foreldre/lærere også inviteres til samtaler ved behov.

- Henviser til andre tjenester dersom oppfølgende samtaler og/eller tiltak i skolehelsetjenesten ikke er tilstrekkelig.

- Samarbeider med skolen og foreldre om å tilrettelegge skolehverdagen.

- Samarbeide med andre tjenester (for eksempel: BUP), opprette tverrfaglig ansvarsgrupper ved langvarig behov for flere koordinerte tjenester. Opprette og koordinere individuell plan ved behov.

- Tilby oppfølgende hjemmebesøk om barn/ungdom er i risiko for å falle ut av skolen (bekymringsfullt fravær). Eller om de ikke møter til planlagte konsultasjoner, uttrykker behov for ekstra støtte/hjelp, opplever akutt sykdom/død og er pårørende og lever sammen med foreldre/søsken som er alvorlig syke og/eller misbruker alkohol eller andre rusmidler. Lege eller fysioterapeut kan også delta ved behov.

Kilder

Foreldrerommet. *01 Hva er trygghets sirkelen?* Hentet fra:

<https://www.foreldrerommet.no/nb/bok/nyttige-artikler/kapittel/hva-er-trygghets-sirkelen/side/trygghets-sirkelen-3/>

Helsedirektoratet. (2019, 3. desember). *Nasjonal faglig retningslinje for tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge*. Hentet fra: <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/tidlig-oppdagelse-av-utsatte-barn-og-unge>

Helsedirektoratet. (2023, 30. juli). *Nasjonal faglig retningslinje – Helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom*. Hentet fra:

<https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

Helsetilsynet. (2009). *Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid. Oppsummering av landsomfattende tilsyn 2008 med kommunale helse-, sosial- og barnevernstjenester til utsatte barn*. Hentet fra:

https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/Publikasjoner/rapporter2009/helse_tilsynetrappert5_2009.pdf/

Korus. *Bedre tverrfaglig innsats (BTI)*. Hentet fra: <https://korus.no/verktoy-og-kartlegging/bedre-tverrfaglig-innsats-bti>

NSF – Norsk Sykepleierforbund. *I trygge hender*. Hentet fra:

<https://www.nsf.no/fg/helsesykepleiere/i-trygge-hender-0>

Samhandlingsmodell for Berlevåg kommune. Hentet fra:

<https://berlevag.samhandlingsmodell.no>

Vedlegg 1:

Barnets alder	Helsekontroll/ legesjekk		Vaksinasjon/informasjon
4 dager	Hjemmebesøk	Vekt og ammeveiledning	
1-2 uker	Hjemmebesøk	Vekt og hodeomkrets (ho.)	Vaksine-, amme- og soveinfo
4 uker	Helsekontroll	Vekt og ho.	I trygge hender
6 uker	HK + Lege	Vekt/ho. /munnundersøkelse	1 dose Rotarix
3 mnd	HK	Vekt/lengde/ho.	1 dose Infanrix Hexa 1 dose Prevenar 13 2 dose Rotarix
4 mnd	HK	Vekt/lengde/ho.	Trygghets sirkel og mat og måltider
5 mnd	HK	Vekt/lengde/ho.	2 dose Infanrix Hexa 2 dose Prevenar 13
6 mnd	HK + Lege	Vekt/lengde/ho. /munnundersøkelse	
7 mnd	HK	Vekt/lengde/ho. Ved ekstra oppfølging/premature	
8 mnd	HK	Vekt/lengde/ho.	
9 mnd	HK	Vekt/lengde/ho. Ved ekstra oppfølging/premature	
10 mnd	HK	Vekt/lengde/ho.	
1 år	HK + Lege	Vekt/lengde/ho. /munnundersøkelse	3 dose Infanrix Hexa 3 dose Prevenar 13
15 mnd	HK	Vekt/lengde/	1 dose MMR
18 mnd	HK	Vekt/lengde/	
2 år	HK + Lege	Vekt/lengde/munnundersøkelse + SATS 2	
4 år	HK	Vekt/lengde/LEA synstest/samsyn (flue) + SPRÅK 4/hørselestest	
6 år	HK + Lege Skolestartundersøkelse (oktober)	Vekt/lengde	
7 år (2 kl)	Vaksine		Tetravac
8 år (3 kl)	Helsesamtale	Vekt + høyde	
10 år (5 kl)	Undervisning	Pubertetsundervisning	
11 år (6 kl)	Vaksine		2 dose MMR
12 år (7 kl)	Vaksine		HPV vaksine (2 doser)
13 år (8 kl)	Helsesamtale	Vekt + høyde	
14 år (9 kl)	Undervisning	Seksualundervisning	
15 år (10 kl)	Vaksine og undervisning	Flytte hjemmefra undervisning med psykiatrisk sykepleier	Repevax/Boostrix polio
16 år (LOSA)	Helsesamtale		

Vedlegg 2:

TRIVSEL- OG HELSEKARTLEGGING 8. TRINN

Fødselsdato: _____ Dagens dato: _____

Navn: _____ Klasse: _____

Svar så godt du kan på skjemaet. Kun helsesykepleier får se svarene.

MAT & AKTIVITET

1. Jeg spiser vanligvis _____ måltider pr. dag
2. Jeg kan gå en hel dag uten mat Ja Nei
3. Jeg kaster opp maten jeg har spist
 Hver dag Ofte Noen ganger Sjelden Aldri
4. Jeg spiser godteri, chips, kaker, brus og lignende
 Hver dag Ofte Sjelden Hver helg Aldri
5. På fritiden trener jeg/ er i fysisk aktivitet (f.eks. sykler, går tur, fotball, svømming)
 En gang i uka 2-3 ganger i uka 4 ganger eller mer i uka Aldri
6. Etter skoletid holder jeg på med data/dataspill/nettbrett/mobil/tv:
 ½ - 1 time 2 timer 3 timer eller mer etter kl 22.00
7. Jeg har problemer med å sovne på kvelden
 Aldri Av og til Hver kveld

TRIVSEL

1. Jeg trives i klassen Svært godt Godt Sånn passe Dårlig
2. På fritiden trives jeg Svært godt Godt Sånn passe Dårlig
3. Hjemme trives jeg Svært godt Godt Sånn passe Dårlig
4. Jeg er fornøyd med vennsrelasjonene mine Veldig Sånn passe Nei

LIVET DITT

1. Jeg opplever ubehagelig press og stress (ifht. Skole, utseende, rusbruk, seksualitet eller annet)

Vedlegg 3:

Samtale – LOSA elever

Informasjon om taushetsplikt og at dette er et gratis tilbud.

Psykisk helse: Hvordan har du det?

Skole: Hvordan går det på skolen? Hva er planen for høsten? Forventninger?

Fritid/hjemme: Hvordan har du det på fritiden? Hjemme? Med venner? Aktiviteter?

Seksuell helse: Har du blitt seksuelt aktiv? Prevensjonsmidler? Testing av SOI og graviditet?
Informasjon om dette

Ernæring: Matlyst/appetitt?

Søvn: Søvnproblemer? Døgnrytme?

Mobbing: Har du opplevd eller har mobbet selv?

Vold og overgrep: Har du erfaring med vold på noen måte, har du vært utsatt for vold/overgrep – eller utøvd vold selv?

Tobakk/rusmidler: Har du prøvd eller bruker du snus, røyk, alkohol eller andre rusmidler?

Tilbud om ny samtale, eller gi kontaktinfo om de skulle ønske å ta kontakt senere.